

Előfizetési ár:

Egy évre — — 4 forint.
Fél évre — — 2 forint.
3 hónapra — — 1 forint.
1 hónapra — — 40 krajc.

Szerkesztőség

és kiadóhivatal a „Csongrád” könyvnyomdájában, (Grünwald Ferenc-féle ház), hova a kéziratok és előfizetési pénzek is küldendők.

CSONGRÁD

TÁRSADALMI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI HETILAP.

Hirdetési díjak:

Egy hasábos sor egyszeri beiktatása 10 kr., két hasábos 20 kr., három hasábos 30 kr. Legalább háromsori közlésnél a fele díj számítatik. Bélyegdíj külön 30 kr.

Nyilttérben.

minden egyes sor 20 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Kéziratok visszaszolgáltatására nem vállalkozik a szerkesztőség.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Felelős szerkesztő:

DR. CSONGRÁDI GÁBOR.

EGYES SZÁM ÁRA 10 KRAJCZÁR

Nőnevelésünk hibái.

(A „Pesti Hírlap” es évi szept. 13-iki számából.)

Egy francia író mondotta egykor, hogy a nemzetek igazi műveltségének van egy csalhatatlan kriteriuma s ez a biztos ismerető jel a nők társadalmi helyzete. Ott, ahol a nő intelligenciája alacsony fokozaton áll s a nők osztálya durva szolgaságra van kárhoztatva, a közműveltség színvonala is alacsony.

Dacára e tétel elemi igazságának, ezredévek küzdelmeibe került mégis, míg megértette a társadalom, hogy a nevelésre erkölcsi joga van a nőnek is; s a leányoktatás nemcsak civilizatorius fontossággal bír, hanem társadalmi és kulturpolitikai szempontokból is nagy jelentőségű kérdés. Mert ezzel felszabadítjuk a társadalom erkölcsi erőinek szabad kifejlődését.

A történelem a tanum, hogy az ókor a nőket rabszolgáknak, később játékszernek, végre szükséges házi butornak tekintette, csak egynek nem — élettársnak.

A XIX. század világhossága kellett ahhoz, hogy a nők oktatását legalább elvi szempontból ne kifogásolják. Hogy a társadalom belássa azt, hogy az igazságot joga van megismerni minden teremtménynek, a ki arra képességgel bír. Csakis századunk kezdi belátni, hogy a nemzeti közoktatás nagy rendszerének fontos ágát képezi a nőoktatás kérdése is. Sőt a legújabb időben épen abban rejlik a veszély, hogy a kulturnemzetek túlhatják e kérdést s a nőoktatás téves irányzatában végzetes erővel jelentkeznek a nevelés tulzásai.

En részéről semmit sem tartok fontosabb dolognak, mint a női műveltség színvonalának emelését. Mert a női osztály morális befolyása sokkal fontosabb a társadalomra, mint minden más befolyás. A társadalom erkölcsi irányát a nő tartja kezében. S ha a nő szelleme emelkedettség nélküli, szíve üres, kedélye alacsony, sohasem fejlődhet ki egészséges családi élet, soha művelt társadalmi állapot. Hisz minden nő — az anyaság boldogságában — műveltségének megfelelő módon adja meg a jövő nemzedék első irányát a jóra, vagy rosszra. Azért az anyák műveltsége a közkerécsök védőpalástja, a nemzeti kultúra s a lelkes hazafiai érzület fentartásának legszilárdabb biztosítéka.

S minél magasabb fokra hág a civilizáció, a nők családi és társadalmi befolyása annál mélyrehatóbb fog lenni. Azért már napjainkban nem lehet elég az, hogy a nő csak írni, olvasni, énekelni és táncolni tudjon, hanem sajátítsa el alaposan mindazokat az ismereteket, melyek hivatása és életpályája szempontjából reá nézve hasznosak és szükségesek.

Igenis, kell őket művelni, mert ha a férfi megkívánja, hogy a nő őt megérteni tudja, akkor ne tagadja meg tőle a műveltség alapfeltételeit. Mert a nő igazi társa

csak akkor lehet férjének, ha nemcsak törekvéseit képes megérteni, hanem küzdelmeit is megosztani tudja.

De a női nevelésnek — hitem szerint — ép oly kettős céljának kell lenni, mint a női hivatásnak. Tanítsák meg a nőt élni először önmagáért, másodsor családjáért. Mert a nő tulajdonképeni hivatása — bár hogy tekintsük is — mégis csak a családi élet körén belől fekszik.

A modern nőnevelés végzetes tévedése épen abban rejlik, hogy a nőben csak az individuomot veszi tekintetbe, s nem alkalmazkodik a nő tulajdonképeni hivatásához. Nem látja meg benne a feleséget és az anyát.

Pedig a nőiskoláknak legfontosabb célja csak az lehet, hogy alkalmazkodjanak a nők természeti képességéhez, alkalmazkodjanak főleg hivatásukhoz. A mint Groiset helyesen mondja, a női iskolákban női program kell. Mert ha társadalom értelmi tekintetben többet követel is tőlük, mint az antike korban, de ugyanazon érényeket és kötelezettségeket követeli most is, a miket a házi tűzhely szentélye hajdan megkövetelt.

A női iskoláknak azért első sorban tekintettel kellene lenni a növendék élethivatására és sajátos nemi viszonyaira. Mert a ki a nőknek szakképzést kíván nyújtani, az nemcsak a női hivatással, hanem a női természettel is ellentétbe jut. A szakértelem, a pozitív munka csak a férfi hivatása lehet. A nő természetes rendeltetése inkább negatív irányu s feladatuk nem a küzdelem, hanem a béke, az élet érdekellentéteinek kiegyenlítése.

Művelni kell ama szerencsés adományait, melyekkel őket a gondviselés felruházta, de e műveltség ne hozza őket ellentétbe a szociális élet gyakorlati igényeivel. Mert sem az élet, sem a társadalmi viszonyok egy nőtől nem követelnek annyi képzettséget, mint egy férfitől. Annyit azonban megkövetelnek, hogy azt a mit tud, tudja alaposan és komolyan, hogy szükség esetén magát tovább művelhesse s korunk szellemi mozgalmait, nemes és szép eszméit nyomon követelhesse. Tudjon annyit, hogy ha az a nő tulajdonképen életcélját elérni képtelen s a kenyér gondjai a létért való küzdelem örömtelen világába sodornák, iskolai képzettsége legyen az az eszköz, mellyel önálló pályát törhet s életfenntartását biztosíthatja.

Ez a nőiskolák feladata, s mihelyt eme hivatásuk határait túllépték, csak a szociális veszélyek számát fogják szaporítani.

A nyugot európai nagy nemzetek leledzenek épen abban a hibában, hogy a felsőbb nőképzés terén a tulzás hibájába estek, s az értelmes nők helyett a tudós nők új veszélyével ismertették meg a társadalmat.

Növendék-leányokat a henger és a kup definíciójára, elypsisek ismertetésére, kozmografiára s az állatfajok zoológiai jelle-

gének ismeretére tanítanak. Jellemző, hogy a francia felsőbb női iskolák részére a Conseil superieur melegen ajánlta Huxley jeles munkáját, a rákok bonctanát. Oly terjedelemben tántanak egyes tárgyakat, hogy még a fejezetek címeit sem képesek a növendékek megjegyezni. Felöleli a tananyag az emberi ismeretek, a tudomány és a művészet összes ágait. Eredménye pedig az az értelmi tulterhelés, melyet szakférjak és tanügyi közlönyök általánosan konstatálnak.

Pedig az értelem erőszakos fejlesztése még a fuiskolákban is veszélyes. A nőiskolákban pedig már határozottan bűn. Miért kellene megterhelni a nők emlékező tehetőségét azokkal az aprólékos, lényegtelen dolgokkal, melyeket egy közönséges lexikonban mindenkor feltalálhatnak? Miért kell értelmüket tulfeszíteni azoknak az ismereteknek az elsajátításával, melyeket tőlük a gyakorlati élet nem követel?

Gyermekeket, a fejlődés korában lévő 13—14 éves leányokat naponkint 10—12 órai szellemi munkára szorítanak s annyira elvannak foglalva, hogy nincs egy percük, melyben anyjuknak a házvezetés gondjaiban segédkezhethének.

S vajjon mi a haszna e fizikai és intellektuális merényletnek? Az, hogy fiatal leányokat kiemelnek vele abból az inferioritásból, melyben családjuk leledzik. Kiteszik őket az élet izgalmainak s a családás csapásainak. Elhanyagoltatják velük családi kötelességeiket és foglalkozásaikat. Beléjük nevelnek oly izlést és igényeket, melyek társadalmi helyzetüknek nem felelnek meg.

Szaporítják vele a női proletáriátust, mely nemcsak nemzetgazdasági, de erkölcs-politikai szempontból is veszélyes. Teremtenek egy új improduktív osztályt, melynek életigénye van, de életfeltételei nincsenek. Egyszóval csak azok számát szaporítják, a kik nevüket gyakran változtatják ugyan, de a kiknek foglalkozása mindig ugyanaz marad.

Ez az újabb nőoktatás tulzása, melyet még az élet ama nagyarányú küzdelmei sem igazolhatnak, melyek a tulnépes nyugoti államokban a nők természetes hivatását megnehezítvén, őket kényszerítő erővel utalják a kenyérkereső pályákra.

De mig a nyugoti államokban a nőnevelés erőszakosan fejlesztett, addig nálunk nagyon is elhanyagolt és szerföltt hiányos.

Zárda-iskoláinkon kívül nőiskoláink alig vannak. Azok a polgári és felsőbb leányiskolák pedig, a melyek némely vidéken rendszeresítve vannak, szintén nem a női műveltség általános szükségleteit tartják szem előtt, hanem szakműveltséget iparkodnak adni; mert a szülők a tanítónőképző intézetek előiskoláinak tartják azokat.

Nőnevelésünk legfőbb hibája a onban abban rejlik, hogy az anyákban legtöbbször hiányzik az akarat és a jó szándék — gyakran a tehetség is — hogy már a házi nevelés által lerakják az alapokat, melyekre később az iskolák bizton építhetné-

nek. Kevés anyában fejlődött ki annyira a felelősség érzete, hogy a nevelés gondjait magáról lerázni ne iparkodnék, hogy azután azt teljes mértékben az iskolákra háríthassa.

Pedig a házi nevelés áldásait a leányoknál semmiféle képtelen pótolni. A nyilvános nevelés mindig veszélyekkel jár, s nemcsak erkölcsi hibák kuforrása lehet, hanem gyakran az értelmi cél sikerét is veszélyezteti. Kiváltság az intézeti nevelés nyomában ólálkodik a veszély, mert az intézeti élet megtámadja a fejlődő gyermek szervezetét, a mozgásszabadság megvonása alázza egészségét, s képes gyakran jellemüket is megrongálni. A fogékony gyermek szíve gyakran elveszti lényét és tisztaságát, durva kezek érintése letörli lelkeről azt a zománct, a melyet gondos magános nevelésükben soha el nem veszthetnek.

A leány nevelésének nélkülözhetlen feltétele a családi élet összhangja, üdítő napfénye, termékeny atmoszférája. Csak is ily légkörben adhat biztos erkölcsi irányt az anya gyermekeinek, s az az anya, a kinek van türelme és képessége arra, hogy leányát erkölcsösnek és intelligensnek otthonába nevelhesse, jobban teljesítette kötelességét, mintha bárminő fényes intézeti nevelés adott volna neki.

Mert a leánygyermek nevelésében három főtevényt kell mindig megkülönböztetni. A tulajdonképeni nevelést, tanítást és a test fejlesztését. A nevelés a gyermek lelkének, szívének, kedélyének és izlésének művelése. A tanítás az értelmi tehetségek fejlesztése. A testi nevelés a fizikai tehetségek edzése. A két utóbbit nyújthatja a nyilvános oktatás is, nyújthatja az iskola. De a nevelést csak az anya adhatja meg, a kinek figyelmét, gyengéességét és szeretetét nem kárpótolhatja a világon semmi.

Jules Rochard, a híres orvos pedagógus nyíltan kimondja, hogy a tanítás lehet általános, de a nevelés teljesen individualis valami. Ötven leányt taníthatunk egyszerre történelemre, számtanra s több ilyen dolgokra; de életük irányát általános elvekkel megszabni sohasem leszünk képesek. Mind egyiknek természetéhez mért módszerrel, sajátos uton férhetünk csak lelkéhez. Ez

A „CSONGRÁD” TÁRCZÁJA.

A velencei oroszlán.

Folytatás. (20)

Pepe, midőn eszméletét visszanyerve körültekintett, már akkor nem a naputca hideg kövezetén, hanem egy barátságos szobácskában találta magát, melyet a kandallóban lobogó tűz világított meg. Szalmaágyon nyugodott, s oly tárgyak vették körül, melyek, bár első tekintetre idegenek látszóttak is, csakhamar ezer kedves emléket elevenítettek fel lelkében.

Feléje háttal fordulva, két alak ült a kandalló mellett. Hallkan beszélgettek; de hangjuk oly ismeretes volt, hogy Pepe önkéntelenül is összerendezte s szívesen figyelni kezdett.

— Szegény gyermek! — szólt az egyik, kinek hangja az öregségtől megtörtnek tetszett, — tehát te még mindig szereted őt?

— Igen, atyám! sőt ma jobban, mint valaha? — válaszolt egy leányhang zokogva.

— S nem jut eszedbe, édes angyalom, hogy szerencsédnek első órájában elfelejtett minket?

A leány mélyen felsóhajtott.

— Hanem hát természetes valami volt az, — folytatta az öreg, — a madár, mely vidáman és büszkén emelkedik a légbe, nem igen fog emlékezni az alacsony bokor galyaira, melyek a fészket takarják, ahol nevelkedett s elfeledi a sziklahasadékot, mely a vihar alatt oltalmat nyújtott neki.

A leány lestitte szemét.

a módszer, ez az ut sokszor sokkal kényesebb, minthogy a tömeg elé vihették őket. Ezek inkább érzelmek, mint tettek s leginkább akkor hatnak, ha a leány szívét anyjával egyesítik. A szerető szív aggodalmait, az anyai érzelmek megnyilatkozásait az a leány sohasem fogja elfeledni, mert bevésődnek jótékonyan lelke mélyébe, mint a sebre hulló napsugár s vissza fog emlékezni azokra még akkor is, midőn anyja tetemeire reáborult a sir szelid nyugalma.

Csak hogy e nevelésnek már a bölcsőnel kell elkezdődni, s fizetett, szolgai kezekre az anyának gyermekét bízni nem szabad. Mert maguk a nevelésnél alkalmazott gouvérnantok többnyire tönkre jutott, előkelő családok gyermekei, kik állásukat csupán kenyérkeresetnek tekintik, s még hivatásuk gyakorlásának pillanatában is a mult emlékein kerdőznek. Hogyan tudnának ők sötét világnézetükkel bizalmat és reményt önteni a fiatal leány serdülő szívébe, mikor azt már maguk is rég elvesztették?

Anyák, a kik gyermekeitek mellett az Isten helyét foglaljátok el, ha leányaitoknak örök szeretetét akarjátok hiztosítani saját részetre, egy pillanatra se szünjétek meg foglalkozni gyermekeitekkel. Ez a nevelés nagy titka. Ha az anya emléjével nem táplálhatja többé gyermekét, táplálja azt szívével, s e szeretet melege és közvetlensége nemcsak szívét fogja művelni tenni leányának, hanem termékenyíti teszi egyttal értelmét s tartalmassá intelligenciáját.

...y

Csak eszedben légy!

Motó: „Még állj komám ne légy olyan okos, Mert vigyázz föléd a kos!”

Hazafi Veray János.

„A jó öreg, midőn a „Tiszavidék”-ből: „Csak vigyázni tessék!” című, még a kipróbált sajtós kofának is kitüntetésére való handa-bandát elolvasta; jó ízű mosoly lebegett arcán; de azért megjegyezte, hogy erre önmaga lealázása nélkül mégis csak nem szólhat semmit... szólok mégis; illetve szállok az urhoz „y” (tán „i”) urhoz, Kádár Henzi szerint.

No hát kiesik a világ feneke, mert

— Aztán, — folytatta az öreg, gondold meg leányom azt is, hogy ő holnap Velence Dogéja lesz, s így iszonyu a távolság a köztársaság elméke és az öreg Bartolomeo leánya között. Marietta s a főrangú Pepe gróf többé nem illenek össze!

Pepe mozdulatlanul, visszafojtott lélekzettel hallgatta e beszédet. A leány galyakat rakott a tűzre, miközben megláthatta Marietta megvilágított arcát.

Még mindig szép volt, talán még szebb, mint valaha gyermekkorában, midőn őt utóljára látta.

Marietta még mindig a lagnak bájos tudára volt, kinek látására az ifju sajkások szíve sebesebben lüktetett, kinek szerelme és kezéért hiába esengtek a legderékabb halászfajak, s aki mind ezideig nem akarta elhagyni apja hajlékát, hogy azt egy férj lakásáért cserélje fel.

— Istenem, istenem! — sohajtozott a leány s gyenge kezeivel megragadta apja kerges kezeit, — miért is leltük meg őt házunk előtt ajultam, s miért kellett őt viszont látnom?!

Pepe csendesen maradt s tovább hallgatózott.

Mig a leány apjával beszélgetett, Pepe gondolatai visszatévedeztek ama boldog napokra melyeket hajdan a naputcában töltött; gyermekkorának álmai, ifjuságának ábrándjai fel-felillantak emlékében.

Lelke elé álltak az elmúlt idők bívós képei s képzeletében felidézte mindazon helyeket, melyeket az öreg halász és leánya társaságában meglátogatott vala.

Itt vette fel karjába Mariettát, mikor ez még

„Sohlya tata” megmerte az igazat mondani az ő kedélyes mivoltában, holott fölkellett volna tételezni az ujdonságauktor urnak, hogy „öreg bátyáknak” nem volt szándékában sérteni! De hajh! Ő az a bölcsesség „e d é n y e”, „y” szerint, aki előtt le kell borulni!... No hát az öreg pedig leborul a bölcsesség „e d é n y e”, már mint „y” ur magassága előtt, kit Don Kihotte vitézsége oly magasra emelt fel, hogy még a lába sem érte a földet.

Földulta tehát a békét az öreg ur, midőn „y” ő magasságát azzal, hogy a pártját kigunyolni merészelték „y” urat megsérteni bátorkodott!

Őszi idő van még lássa „y” úr, s nincs szükség a vastag bőrre, hogy mély belátását — már t. i., ha a kutba néz, — ennek tükrén meglássa! És lásson ott valami tartal. katonácskát, ki az utcza szegletén lesi ganz parad a zsidó gyerekeket, hogy fölkelje őket!

Hát ott volt-e a „népség” között az öreg ur is? Persze, hogy ott volt, s cognacozott! Tehát, ha sérteni akart, akkor önnön magát is sértette, mert ő is „népség” volt. Bizony itt kár volt a szedőgyerek bölcsességére szorolni, ki a népséget csöcselék szerint értelmezi, melyet aztán önök kikérnek maguknak! Megadjuk azoknak szívesen, a kik kikérik, de az az öreg ugyan többet magával nem kéri ki!...

„Se ördögöt, se poklot, se elnököt nem láttunk!” Mondja „y” ur. No a két első majd ezután látja meg; az utolsóval pedig minden nap találkozhatott! S nem kibuvó ajtó az, hogy: „A nem tagoknak tilos a bemenet” tartóztatta vissza önöket a Kossuth név-ünnepről, mert tudták, — ha nem tudták elég rossz, hogy a kör udvara minden tisztes polgár előtt nyitva áll.No de hát... érti a többit!...

Vastag bőr kell ám ahhoz is, hogy azt állítsa, mely szerint az öreg Sohlya önmagát dicsérgette a lapokban... Hol vagy Légykapó Kalára? Fogd a kis szárnyast erre az állításra!

Mily beszéd ez meg már: „mint az önök egyesült (?) független (dehogy! Mióta?) 48-as és kormányparti polgári körének.” Hol egyesüt? Miben egyesüt? „Beata etc.”

parányi gyermek volt, s vitte a partra, hogy az arany porondba ültesse s vele játszadozzék; amott segített neki összekötözni a hálók szétszakadt szemeit. Hány boldog estét töltött e leánnyal s annak apjával ugyancsak e házikóban, hol most van, hányszor énekeltek együtt, hányszor kísérté lantjával Mariettának vidám dalait.

Az ártatlan örömök közt lefolyt csendes életnek napjait egybe hasonlítá azokkal, melyekben nagy ur volt, s melyeket zajos mulatságok között töltött; önmagától irtózkodott, hogy Lorenzát szerethette, hogy érette oly magasra hágott, hogy any. nyit epedezett azon érdemtelen teremtmény után, kit, mint nyomorult kártyavető, mint elaljasodott jósmót talált fel ismét.

Feszült figyelemmel hallgatta Marietta édes-szelid suttogását, ki lángoló szívét tárta fel apja előtt s forró szerelmének kinjairól regélt. Pepe szíve lázasan dobogott; de mérsékelte magát, nehogy e kedves beszédet félbeszakítsa, mely milliószor edesebb zengzett volt ama zenénél, mely a folytonos ünnepélyek alatt palotájában visszhangzott.

— Térj magadhoz gyermekem, — szólt az öreg Bartolomeo, — és imádkozzál. Le kell mondanod róla és el kell felejteted őt! — Szép csendesen és gyengéden, hogy valamiképp fel ne ébredjen, leviszítük őt sajkámba s hazaszállítjuk palotájába.

— Igazad van, apám. Ő soha sem fogja megtudni, hogy két órát eszméletlen állapotban töltött fedeltünk alatt, sajkánkba.

(Vége köv.)

Juh! Be sok szép szót tartalmaz e pont, melyek a mester hűséges tanítványa eszére vallanak, például: »pol. svindlerség, személyes gyűlölet, szánandó elfogultság, »sinylő demagógia sat. . . Viszszavonom, hogy »y ur nem látott ördögöt, mert csakugyan látott a falra festve ettől ijedtében hadar össze minden láthatatlan dolgot.

Szeretném én is tudni, hogy mily forrásból — ha csak nem a K. H.-éből merítette ujdonságauktor ur azt, hogy valaki nemességet kért az osztrák császártól! Már miért nem mondja egy füst alatt, hogy a kínai császártól is!

Tudja meg tehát auktor ur, hogy az öreg urnak mindig voltak tehetetlen ellen ségei s most is vannak; igaz-e? Kik szerették volna ugratni, de ő, vagy mosolylyal, vagy kissé kiméletlen tréfával elütötte az ilyen valóban törpe (hogy is mondja csak!) svindlerséget! S bizony mindannyiszor az illetők o. . . ságának rötta föl.

Remegve (?) említi azt az izé pártot! No bizony tételezze föl az öregúr, hogy nem, s megmondja, hogy a mai siralmas állapotnak részben az az izé párt az oka! Vagy tán tetszik »y urnak az irt 26 kros községi adó?! Vagy tán tanügyünk áll valami dicsőségesen? Vagy mi???

Lehet, hogy nincs mindenben igaza Sohlya bátyánknak, ember ő is: tévedhet! De azt még se fogja rá, hogy őt személyes boszu (önnél bosszu) s engesztelhetetlen gyűlölet vezérli az önk elnöke ellen! Azt csak megvárhatná önkötől az öreg ur, hogy keresztény kath. embernek tartásák; ki nem az embert, de a tetteit ítéli el! Majd kitűnik idővel kinek volt igaza??!!

Fenyegedőzik auktor ur, hogy utamódot nyújt az öreg urnak arra, hogy toll-hagyre vegye! No hát itt van az alkalom, csak rajta! Nem ijed ám meg az öreg ur, ha még hatszor olyan . . . uniformisba buvik is auktor ur, mint a zsidógyerekeket leső mivoltában! Látja az ön gunyolta 48-asok ily szavakra sohasem vetemedtek!

Igen sokat tudnánk még mondani holmi szerzett berdejain kegyelemből bölcsésszé exoltált nagyság viselt dolgairól lehet, hogy rájok kerül a sor. De egyre figyelmeztetjük, hogy öntől, vagy a tanácsaival nyakára nőtt társától sem becsületesség, sem hazafiasság, sem magyar nyelvtanban oktatást aligha lesz szives az öreg ur elfogadni!!!

Igen! Óh igen! . . .

Az egyik.

Nyílt levél.

Ifjabb szarvas-útcái Szarvas Gábor úrnak
Csongrádon.

Tisztelt nyelvmester úr!

Ön igen bölcsen és helyesen cselekedett akkor, midőn boncoló kését megélesítette azon kellemes reményben, hogy azzal felmetszi az új grammaticának ama lapjait, melyeken az annyira letipott helyesfrásunk tündöklök.

»Floridornak igaza» — volt! De önnek, nagyon tisztelt ifjabb szarvas-útcái Szarvas Gábor úr nem volt igaza, midőn a »Csongrád« 35-ik számában megjelent ama bizonyos cikknek egyes részeit kiigazította. Ugye bár, ön most azt kérde, hogy miért nem volt igaza? Tehát e kérdésére felelek: ifjabb szarvas-útcái Szarvas Gábor úrnak azon oknál fogva nem volt igaza, mert az ön cikke is telve volt úgy germanizmussal (pedig »nix dajes!«), mint orthogr. fiai hibákkal; mint azon cikk, a melyet ön kijavított.

Hisz' ön egész korrektül járt el, hogy

figyelmeztette a kijavított cikkíróját az elkövetett helyesírási hibákra; csakhogy önnök t. ifjabb szarvas-útcái Szarvas Gábor úr nem szabadna oly hibákat elkövetni, a melyeken minden nyelvet ismerő egyén megütözködik. Ha ön döfni akar, hát akkor ne kérődzék! E frasist ön sértőnek veszi; de ne vegye annak nyelvmester úr azért, mert megmagyarázom azt. Tisztelt ifjabb szarvas-útcái Szarvas Gábor úr! Ön azért döfött és nem javított, mert ön is azon hibákba esett, a melyeket kiakart javítani; és azért kérődzött, mert a talált hibákat nem javította ki, sőt ön is bátorkodott a kecses germanismust használni és több helyen az orthographia ellen rémhibákat követett el, tehát azokat ismételte.

Én, mint a legifjabb nagy-útcái Szarvas Gábor a következő hibákra bukkantam cikkében: először is a »Suhanc«-ot nem ön írta, hanem Bayard és Wanderbursch átdolgozott szövegére: Konti József! Ergo, »ha valamit idézünk, hát azt »idéző jel« (») közé tesszük; tehát: »Csak vigyázzni tessék!« . . .

»Menjünk sorba, rendre:« ezen határozó szót: »épen«, a mint látja egy »p«-ével írják. Ön pedig, dacára annak, hogy ifjabb szarvas-útcái Szarvas Gábor, két »p«-vel írta. Tessék megjegyezni, hogy a módhatározó »épen«-t írják két »p«-vel! Tehát javítás, melyet ön eszközölt, »épen« helytelen. Újra; ön e szóban újra hibát követett el, nevezetesen e szóban az »t« hosszú, a mit ön rövidnek deklarált; ezt pedig meg nem újrázunk! Ujj (Finger) itt igenis rövid az »u«, mert ugyanazon mássalhangzó egymásután következik. »Hetvenhét ráncú; e szavaknál nyelvmester úr nem hetvenhét, hanem, csak három hibába esett; először is: hetvenhét ráncú nem összetett szó azon igaz oknál fogva, mert hetvenhét: számnév, ráncú: melléknév; már pedig, hogy melléknévet számnévvel egy szóba írta Szarvas Gábor, vagy Budenz József; ez merő absurdum! és azt ifjabb szarvas-útcái Szarvas Gábor úr nem akarja tudni, hogy a szó végén álló magánhangzóra mindig ékezet (') szükséges; pl. »ráncú«, »hiú«, »reklámszerű« stb. »A ki«; ez két szó: »a« visszaható — »ki« pedig kérdő névmás; »a« mely »tudomástul venni!« »Úr«; e szót, vagy tessék mindig hosszán, vagy röviden használni, mert a két féle alkalmazás elárul valamit. »Gúnyos!« Miért gúnyolja nyelvmester úr e szót, mert nem tesz vesztőt az »ú«-ra? . . . »Tiszteletünk és ragaszkodásunk által vezéreltetve« (geleit von unserer aufrichtigen Achtung und Anhänglichkeit.) Nos? Ez nem borzasztó germanismus? Magyarul ezt így mondják: tiszteletünk és ragaszkodásunk vezérelt stb. stb. . . »A holott«: ez semmi! Ilyet csak ön ismer!

Hát ez az illatos metaphora meg mit jelent? »Oh következetesség jeles edénye leborulunk ime előtte és csodáljuk a temélyeségedet!! (Lásd a »Szentés és Vidék« ez évi februári számát!) Ez miért nincs idéző (') jelben nagyon tisztelt szarvas-útcái Szarvas Gábor úr? Tessék?!! . . . Ez nagyon költői; nagyon magas! Tisztelt ifjabb szarvas-útcái Szarvas Gábor úr! miért kettőzteti ön meg az »e« betűt, »következetesség« szóban? Ön azt hiszem, hogy ön ideáista, mert oly listát állított fel b. lapjában, hogy az, az ön számára egész tronust képez. . . Edény! Ön azt hiszi, hogy: mert önnek tulajdon a ama bizonyos edény, hát mint tulajdon nevet szabad alkalmaznia? Oh nem! És, ha ön ama edény előtt le is ború, sőt ha mélységét csodálja is, azért a mondat közepe sem főneveket, sem helyhatározót, sem névmást nagy kezdő betűvel írni nem

szabad; csakis a pont, kérdőjel stb. után írunk a magyar nyelvben nagy kezdő betűt.

»Meg lett volna híva!« Ez ismét ropant vastag germanismus. Magyarul ezt így mondjuk: »meghívták volna!« Érti nyelvtudor úr?!

»Ünnepély!« E szó nem magyaros; e helyett inkább vagy »ünnepség«; vagy csak ünnep! »Úton módon!« A kötő-jel, valamint az »ú«-ról az ékezet, hol késik az éji homályban? »Mert, bocsánatot kérek az a körülmény, hogy volt-e . . . stb. stb. . .« E mondat kérdő-mondat; miért nincs tehát a végén kérdő-jel (?)? Kérdő-jel után pedig, mivel a kérdést már befejeztük: nagy kezdő betűt írunk.

Hallotta nyelvmester ur?

Ezen idézetben: »hol van hát a hiba« stb. stb? Erre ép a most elmondottakat felelem!

»Hazafiasság!« E szót csupa hazafiasságból ifjabb szarvas-útcái Szarvas Gábor úr egy »s«-el írta. Hol itt a hazafiasság?!

T. ifjabb szarvas-útcái Szarvas Gábor úr! Úgy látszik, hogy önnek a természetrajz kedvenc tárgya volt valamikor; mert ön 3 féle »szüt« különböztet meg; holott, csak 2 féle létezik; u. m. a nyírrágó és betűző szű. Ön pedig még egy harmadik fajtát is említ cikkében és ez a harmadik — ön szerint — a »bos« szű. Nagyon csodálom azt, hogy ön nem kérdezte meg a természetrajzot előadó tanár úrtól, hogy a »bos« szű milyen csodabogár? Tanár úr szívesen szolgált volna felvilágosítással és akkor ön nem árult volna el ismét valamit! Akkor ön belátta volna, hogy »bos« szű létezik; ámde ez ideig még Herman Ottó sem említette a »bos« szüt! (Hogy a szarvasagancsár csipje meg!)

»Neki« ezt a szót használja a magyar és nem »néki«, avagy »nekie!«

Es végül azt jegyzem meg, hogy:

»Csak vigyázzni tessék,

Hogy baj ne essék;

Mert, ha a baj megessék:

A korrektúra nem segít!«

Magamat t. ifjabb szarvas-útcái Szarvas Gábor nyelvmester úr becses figyelmébe ajánlván, maradok hű testvéröccse

hazafiúi köteles üdvözléssel:

a másik

legifjabb nagy-útcái Szarvas Gábor.

H I R E K.

— Ügyvédi Iroda megnyitás. Dr. Szarka Mihály tehetséges fiatal ügyvéd földünk itthon telepedvén meg, ügyvédi irodáját Szarka Ferencz ur házában megnyitotta. Ajánljuk őt a jogkereső felek figyelmébe.

— Újabb blamázs! Csak nemrégiben tettünk említést lapunkban arról, hogy Csongrádvármegye közigazgatási bizottsága (melynek városunkból is egy hírnemes jogász tagja van) Kéri János sándorfalvi lakos ellen sajtóper indítását határozta el azon okon, mert nevezett a »Szentési Lap« egy számának nyílt-terében a Beszedits István kisteleki jező elleni vizsgálat alkalmával felvett vizsgálati jegyzőkönyvet hamisítottak jelentette ki. E kijelentéssel Dr. Cicatricis Lajos főszolgabíró hivatali reputációját és becsületét vélték megtám. dottnak s a b. kir. ügyészt a sajtóügyi feljelentés megtételére kérték fel. Mint értesültünk a b. kir. ügyész e kérelemnek nem tett eleget s azt azzal utasította vissza, hogy az incriminált cikk miatt feljelentés tételének szüksége fenn nem forog, mert Kéri János »a vizsgálati jegyzőkönyvet előre is meghamisítottnak« jelentette ki, de nem állítja azt, hogy ki hamisította meg. Dr. Cicatricis főszolgabírói hivatali reputációja és becsülete tehát, épséggel nincs megsérve. Szükségesnek látjuk e helyen megjegyezni, hogy a kérdésben forogó sajtóügyi eljárás indítását ezuttal ugyancsak a közigazg. bizottság határozta el, mely már egy ízben — mint arról lapunkon szinte megemlékestünk — a Szgi Pál-féle ügyben S. ögi Pál aláírásának állítólagos meghamisítása miatt a kir. ügyészt a bü vá i el-

járás megindítására utasította, a mely alkalommal is a kir. ügyész kénytelen volt a t. közisg. bizottságot felvilágosítani, hogy a jelzett esetben a bünyvadi eljárás megindítására a bünyvadi törvénykönyvben §. minc. Mi pedig ezeket látva azt kérdzük, hogy van-e hát jogi érzék a vármegye közisg. bizottságában, ha minduntalan ilyen blamázsokkal kell találkozni, a vagy hát mi vezérli a bizottságot az ily alap nélküli feljelentések megtételek elhatározásánál? Mindenesetre constatáljuk, hogy a közisg. bizottságunk egy cseppel sem különb e tekintetben, mint a vármegye törvényhatósági bizottsága s ily körülmények között vény kiálthatjuk: Jövel Szeged vármegye; Csongrád vármegye pedig: „Szégyelje magát!”

A becsületeskeresők. Eder János a „Tiszavidék” felelős szerkesztője és Tari István annak volt társzerkesztője ifj. Kádár Henrik ellen, annak lapunk 29-ik számában közzétett cikke miatt, mivel abban személytök ellen elkövetett rágalomzás és becsületeskeresés vétségét látják feanforogni: sajtóper indítottak. Ez ügyben a budapesti ker. k. ir. sajtóügyi bíróság a vizsgálatot elrendelte. Reményünk lehet, hogy a mindenesetre érdekesnek ígért tárgyalást legközelebb megtartják. Mindenesetre jellemző, hogy a lovagok, kik a „Tiszavidék” felelős szerkesztője személytök ellen elkövetett rágalomzását és becsületeskeresését személytök elleni érdekelni merés zeli. Majd elvállik, hogy az esküdték mennyiben fognak igazat adni e rakoncátlan lovagoknak? Ifj. Kádár Henrik a tárgyaláson Dr. Csongrádi Gábor jogtör lapunk felelős szerkesztője fogja képviselni.

Hymen. Hacker Samu újfalusi bérlő jegyet váltott Panker Ida kisasszonyával Egresről.

Ujoncok bevonulása. A tavaszra besorozott közis hadseregbeli ujoncok a már kibocsájtott behívók szerint október hó 1-én reggeli 6 órakor tartoznak a szegedi hadkiegészítő parancsnokságánál jelentkezni. Onnan Bécsbe fognak az ezredhez szállítani. A póttartalékosok bevonulása október 6-ikán reggeli 5 órájára vannak bevonulva. A honvéd ujoncok behívása csak tavasszal fog eszközöltetni. Honvédpartalékosok pedig nem is hivatnak be.

Ismikpúr. F. hó 24-én lesz i. v. polgártársainknak legnagyobb ünnepe. E szent napon istentisztelet egész nap tartanak.

Mészáros Károly első jegyző fog yelmi ügye óta 9 hónap folyik. Kérdzük az alispán urat quo usque tandem??...

A fenyegetőző extárszerkesztő. A közelmúltban még egy bizonyos vidéki hirlapnál társzerkesztőként fungáló egyén hirlapi polemikát folytatott egy közbecsülésben álló uri emberrel és, mert az öreg ur a polemia során a bizonyos extárszerkesztőt alaposan lepipálta, méltó elkeredtségében az extárszerkesztő arra vetemedett, hogy privát levelet írt az öreg urhoz. Ugy látszik az öreg ur nem valami nagy sujt fektetett a levélre, mert megtörtént az, hogy az irásztalan hánykolódó illatos levélkével idegen szemek kokettiroztak. Az illatos levélke azonban az olvasó nagy meglepetésére szerelmi ülmegések helyett: öklelőző fenyegetéseket tartalmazott és írta azzal bucsuzott el az öreg urtól a következő szavakkal: ha én tovább eljárását folytatja, a megbotozás elől sem fogok kitérni. Span!!

Közjegyzői pályázat. A szent kir. közjegyzői állás megüresedvén arra pályázat hirdettetett. A pályázók között van Szabó Imre csongrádi kir. közjegyző is. Miután pedig a szegedi ügyvédi kamara az állás betöltésére vonatkozólag akkép határozott, hogy első sorban is a szegedi ügyvédi kamara területéről beérkezett pályázók fogják jölni, ilyen pedig csak egy van Szabó Imre; ennek következtében a szent kir. közjegyzői állásra első helyen Szabó Imre csongrádi kir. közjegyzőt jelölték. Valószínűnek látszik tehát, hogy ő fog ez állásra kineveztetni.

Új pénzügyigazgató. A szegedi pénzügyigazgatósnál Finkó Gyula távoztával megüresedett főnöki állásra Csizsár Gyula eddigi nyiregzházi pénzügyigazgató helyettesét át. Csizsár nem ism retlen előtűnt, a mennyiben a szegedi adófelügyelőség és a pénzügyigazgatósnál ezt megelőzőleg már huzamos időt töltött s nyiregzházi pénzügyigazgatónak is Szegedről neveztetett ki.

Ellenőrzési szemle. A közis hadseregbeli tartalékos katonák ellenőrzési szemléje f. é. október 23. és 24-én fog Csongrád város közházánál megtartatni. Figyelmesteljük az illetőket, hogy a jelzett napok reggeli 8 órájkor a szemlén okvetlen megjeljenek, mert az elmaradtok Szegedbe utószemlére lesznek kénytelenek menni.

A gazdák panaszkodnak, hogy a még mindig tartó szárazság felette rossz hatással van a gazdasági viszonyokra; amennyiben a szántás és vetés körül a legnagyobb kellemetlenségekkel kell találkozniok. A takarmány pedig egészen lesült minék következtében a jóság éhezni kénytelen.

A „Pesti Hírlap” ajándéka előfizetőinek. Példa nélkül áll a magyar hirlapirodalom történetében, a mit a Pesti Hírlap a most következő október-decemberi negyedévben nyújtani fog előfizetőinek. Valóban csak az a színtelen példaműködő nagy szám teszi lehetővé, melylyel a magyar olvasó község e kedvelt lap mellé sorakozott. Hozni fog a Pesti Hírlap — mint a szerkesztőség voltunk tudatja — a nemzeti színeszet száz éves jubileuma alkalmából október hó folyamán Jókai Mórtól „Thespis kordéja vagy a földön járó csillagok” cím alatt, feltűnő humorral és satyrával megírott két felvonásos színművet a magyar színeszet első évtizedeiből. Karácsony táján megkezdik Mikszáth Kálmán legújabb művének, egy már kész, de még nevet nem kapott regényének közlését. S ugyancsak december hó folyamán kapja meg a Pesti Hírlap minden előfizetője — az ujonca belépő honkinti előfizetők is, — karácsonyi ajándékul a Pesti Hírlap sajtóárát, egy valóságos díszművet, a leggazdagabb sajtóirodalmi és közhazszu tartalommal, mely több mint 400 oldalnyi terjedelemben fog megjelenni s hozni fog legjelesebb íróinktól (köztük Jókai és Mikszáth) novellákat, rajzokat, tárcákat, 40—50 díszes képet, teljes tisztí cimfárt és fővárosi kalauzt, a rendes naptári tudmivalókon kívül. S ezt még a havi előfizetők is teljesen díjazlanul és bérmentve kapják: oly kedvezmény, mi- nőt eddigelé napilap nem nyújtott előfizetőinek. (Ezt az ajándékot a lap számonkiat való vásárlói azonban nem kapják s a naptárt csak teljes bolti áron (1 frt) szerezhetik meg.) Ily körülmények közt már fölülegesen is külön ajánlunk a Pesti Hírlapot t. közisg. bizottságunk figyelmébe. Előfizetni lehet okt.—decemberre 3 frt 50 krjával, egy-egy hóra 1 frt 20 krrel, a Pesti Hírlap kiadóhivatalában (Budapest, nádor-utca 7. szám.) Mutatványszámokat levelező- lapon nyilvánított óhajra a kiadóhivatal egész hétig ingyen és bérmentve küld.

CSARNOK.

Az erkölcsi jellem szépsége.

Az erkölcsi jellem azon megkülömböztető sajátja, mely erkölcsi cseinket, szokásainkat mások erkölcsi cseinként, szokásaitól megkülömbözteti és magában foglalja azon egyéni tulajdonságokat, melyek benső, szellemi életünket szabályozzák; más szóval: az erkölcsi jellem az emberi élet azon legfontosabb tényezője, melyet, ha megfelelő életmód kellőképp megnevel, képes magát az embert is megnevelíteni és az emberektől annyira óhajtott, de hiába keresett lelki nyugalomát megteremteni. Es adja meg az embernek az önértéket, melyből bizonyos fokig minden emberben kell lenni, hogy ki-ki tudja, érezze méltóságát és kitüntetését, melylyel Isten a többi teremtmények fölött megáldotta. Kiben esen nemes önérték nincs meg, az oly szerencsétlen csak sajnálni lehet, mert semmiben sem különbözik az állattól, melynél minden tett rugóju, csak a pusztá önfentartási ösztön szolgál, semmi nemesebb célirányos küzdelem nem edzi meg a lelket!

Kivétel nélkül minden emberbe már születéssel olt a természet egy kis isteni szikrát, melynek megsegítésével később megtudja különböztetni a jót a rossztól, az erényt a bűntől; de sajnos nem mindenki bír elegendő lelki erővel, hogy a rosszat, a bűnt megvetve egész életén keresztül az erény után haladjon, hogy halálos ágyán boldog megnyugvással tekintsen vissza alete pályájára és végső pillanatában ne aggasztassa őt az a gondolat, hogy nemcsak a legfelső bírónak kell számot adni tetteiről. A legelvetemlést, minden emberi formájából kivetkőzött szörnyetegnek is vannak néhányszor, öntudatos pillanatai, melyekben felülberekedik benne az ember és undorral, talve elönmaga iránt, mint visbefelő a személyt, úgy ragadná magát is e percben a jászolára kínálkozó alkalmat, De hasztalan! A melyen súlyd ember ilyenkor rendszeren nem tud már az örvényből menekülni: s a föltűti kétségbeesés sodorja őt mindig mélyebbre, míg végre nem annyira a földi igazság szolgálatától feltélen, mint inkább megundorodva önnön magától saját kezével vet véget a lelkiismeret martózáraitól kinasott életének. Oh, hányszor játszódnak le előttünk az élet szinpadán ilyenmü tragédia!

Látjuk tehát, hogy egy ember életére mily elhatározó befolyást gyakorol az erkölcsi jellem. Nem csakélyebb, sőt sokkal fontosabb szerepe van egész népek, államok életfolyásában; mert hisz a nevet az államot a polgárok összesége alkotja.

Képzeltük most már el, hogy mivé lenne azon állam, melynek polgárai erkölcsi telenségbe sülyedtek, mivé lenne azon állam, melyben szigorú erkölcsi törvények nem állják útját a féktelen, vad szenvedélyek romboló munkájának?

Nyomatott a „Csongrád” könyvnyomdájában.

Megdöbbenő és valóban elszomorító példákat találunk erre a történelemben.

Ha azt kérdésné valaki tőlünk, hogy: ugyan mi okozta a nagy, világhódító Róma oly angyenletes bukását? Nem azt felelnők-e, hogy az erkölcsi megromlását Rómának népe megvetve és őspák saigorát, erényes és istenföld erkölcsiit; a legnagyobb erkölcsi telenség poaványába sülyedt. Ha azt kérdésné valaki tőlünk, hogy: „mi idézte elő a nagy francia forradalmat, mely egész Európát vérrel ástatta, s melynek számos részletei borsadálylyal és isszonyattal töltenek el minden érad kebelt?” Nem azt felelnők-e, hogy legeredetibb okokát XIV. és XV. Lajos királyok udvaraiban meghonosult erkölcsi telenségben kell keresni?

Ezek az események eléggé esotelik, hogy az erkölcsi jellem roppant hatással van az emberségre; akár egyes ember, akár egész állam életét tekintve. Látjuk ezekből, hogy mennyire érdekében van az államnak, hogy polgárai az erkölcsi teliséget soha ne téveszték szem elől! Mert a mily mértékben képes az embert lealacsonyítani az erkölcsi telisége: ép oly mértékben képes szívünket és lelkünket megnevelíteni, Isten és emberek előtt kedvesse tenni az erkölcsi jellem szépsége, nemessege, annak tisztasága! Különösen mi ifjak sserföltött vigyázzunk erkölcsi telenségünkre és ne tévesztük szem elől, hogy a mily életet megessokunk ifjkorunkban, olyan lesz életünk a férj, olyan az öregkorban is.

Vigyázzunk szívünk, lelkünk tisztaságára, annál is inkább, mert ránk vannak függesztve az öregek esemei, az ifju nemszedébe van vetve az édes hazának összes reménye!...

Wellisz Arthur.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. B. Budapest. Portóhiányos levélét ezuttal kivételesen kiváltottuk; azt azonban kivételesen sem tesszük, hogy arra magánlevélben válaszoljunk, mert nem látjuk át, mi szükség volna arra! Hogy kíváncsiságot (a mely talán nem is kíváncsiság) kielégítsük, ezuton is tudomására hozhatjuk, hogy a kérdézet betűk és álnév alatt megjelent cikke igen is a n n a k tollából erednek, k i t ő n levélben említ. An i a tiszteletpéldány küldését illeti, azt megtehetjük akkor, ha majd rászolgál. Kérünk tehát a jelzett g a d a s á g i cikkekből, és a közhazszu dolgozatokból minél többet, A most küldöttet és egyáltalában uti rajzokat nem küldünk, Az ő n utazása ránk érdekel nem bír. Kéziratok visszaadására nem válnakozunk!...

W. A. Szeged. Beküldött cikkét küldtük. Az ígertet is várjuk!

HIRDETÉS.

Ertesítés.

Tisztelettel alulirotnak, mint a Nagyságos főtisztelendő váci káptalan ügyészének van szerencsém ezennel közhírré tenni, miszerint a nevezett káptalan a kezelése alatt álló kegyes alapítványok pénztárából ezen elemi csapások által sujtott vidék lakói részére olcsó kamatláb mellett bármily nagyságu jelzálogi kölcsönöket hajlandó nyujtani.

A kölcsönök a következő feltételek alatt adatnak meg, u. m.

1. A kölcsöntőke a kamatok pontos fizetése esetében fel nem mondatik.
2. Az adós tartozását akár egészben, — akár részben bármely időpontban visszafizetheti.

2. A kölcsön után hat százalékos kamat utólagos félévi fizetéseketben fizetendő, — minél fogva a kölcsön vett összeg, — egy, — nagyobb kölcsönöknél fél százalékos kezelési költség levonása után — egészben fizetetik ki a kölcsönvevő kezéhez.

Mindezeket azzal van szerencsém köztudomásra juttatni, miszerint ily kölcsönkötés közelebbi módozataira nézve, — ugy szóbeli, mint írásbeli megkeresésre készséggel nyujtok bővebb felvilágosítást. — és nemcsak új kölcsönök felvételét, de már fenálló nagyobb kamatu adósságoknak ily hat százalékos kölcsönre leendő átváltoztatását is gyorsan eszközölni kész vagyok.

Kelt Csongrádon, 1890. évi szept. hó 20-ik napján.

Dr. SZARKA MIHÁLY,
ügyvéd és a váci káptalan ügyőse.

